

IDŹ DO

PRZYKŁADOWY ROZDZIAŁ

SPIS TREŚCI

KATALOG KSIĄŻEK

KATALOG ONLINE

ZAMÓW DRUKOWANY KATALOG

TWÓJ KOSZYK

DODAJ DO KOSZYKA

CENNIK I INFORMACJE

ZAMÓW INFORMACJE
O NOWOŚCIACH

ZAMÓW CENNIK

CZYTEL尼亚

FRAGMENTY KSIĄŻEK ONLINE

XML. Księga eksperta

Autor: Rusty Harold

Tłumaczenie: Tomasz Żmijewski

ISBN: 83-7197-275-X

Tytuł oryginału: [XML. Bible](#)

Format: B5, stron: 944

oprawa twarda

Zawiera CD-ROM

Opanuj prosty a potężny nowy język znaczników, który właśnie rewolucjonizuje działanie Sieci! Naucz się, jak tworzyć poprawne, dobrze zorganizowane dokumenty sieciowe! Poznaj nowe języki znacznikowe, które będą idealnie odpowiadały Twoim potrzebom!

XML rewolucjonizuje sposób tworzenia stron WWW poprzez uproszczenie zadań dotąd trudnych, umożliwia także realizację całkiem nowych wyzwań. Książka jest oparta na najnowszych standardach W3C; jest to pełny przewodnik wraz z kompletną dokumentacją. „Księga Eksperta” przeprowadzi Cię przez najtrudniejsze zadania:

- dowiesz się, jak działa XML;
- poznasz podstawy tworzenia w tym języku dokumentów;
- zastosowanie prostych rozwiązań opartych na XML.

Dzięki licznym przykładom, specyfikacjom i odnośnikom do zasobów internetowych żadne pytanie nie pozostanie bez odpowiedzi.

- Jeśli będziesz przestrzegał prostych zasad, stworzysz poprawne dokumenty XML.
- Definiuj znaczniki, które będą coś mówiły o zawartości Twojego dokumentu.
- Formatuj dokumenty za pomocą arkuszy stylów.
- Twórz własne języki znaczników.
- Poznaj RDF, VML, CDF i inne aplikacje XML.

Na załączonej płycie znajdziesz najważniejsze narzędzia języka XML i przykłady kodu, w tym:

- kod wszystkich numerowanych wydruków z tej książki;
- przeglądarki i narzędzia XML;
- standardy World Wide Web Consortium związane z XML;

Jeśli można to zrobić w XML, i Ty możesz to zrobić...

Spis treści

O Autorze	19
Wstęp	21
Część I Wprowadzenie do XML	29
Rozdział 1. XML z lotu ptaka	31
Co to jest XML?	31
XML to język metaznaczników	31
XML opisuje strukturę i semantykę, a nie formatowanie	32
Czemu projektantów stron tak pociąga XML?	33
Projektowanie języków znacznikowych dla poszczególnych dziedzin	34
Samoopisujące się dane	34
Wymiana danych różnych aplikacji	35
Dane strukturalne i zintegrowane	36
Cykl życia dokumentu XML	36
Edytory	37
Parsery i procesory	37
Przeglądarki i inne narzędzia	37
Cały proces w skrócie	38
Technologie związane	38
Hipertekstowy język znaczników HTML	38
Kaskadowe arkusze stylów CSS	39
Rozszerzalny język stylów	39
Adresy URL i URI	40
XLinks i XPointers	40
Zestaw znaków Unicode	41
Jak te technologie współpracują	42
Podsumowanie	43
Rozdział 2. Wprowadzenie do aplikacji XML	45
Co to jest aplikacja XML?	45
Chemiczny język znaczników	46
Matematyczny język znaczników	47
Format definicji kanałów	50
Literatura klasyczna	50
Język synchronizacji multimediów	51
HTML+TIME	52
Otwarty format opisu oprogramowania	53

Co to jest aplikacja XML?	54
Skalowalna grafika wektorowa	54
Wektorowy język znaczników	56
MusicML	57
VoxML	58
Otwarty format wymiany danych finansowych	60
Rozszerzalny język opisu formularzy	61
Znacznikowy język zapisu danych kadrowych	63
Ramowy Opis Zasobów	65
XML dla samego siebie	67
XSL	67
XLL	68
DCD	68
Użycie XML na potrzeby własne	69
Podsumowanie	71
Rozdział 3. Twój pierwszy dokument XML	73
Hello XML	73
Tworzenie prostego dokumentu XML	74
Zapisywanie pliku	74
Ładowanie pliku XML do przeglądarki	75
Elementy składowe prostego dokumentu XML	76
Interpretacja znaczników XML	77
Prosty arkusz stylów do dokumentu XML	78
Wiązanie arkusza stylów z dokumentem XML	79
Podsumowanie	80
Rozdział 4. Struktura danych	81
Badanie danych	81
Pałkarze	82
Miotacze	84
Konstrukcja danych w XML	84
Wstawianie znaczników XML do danych	86
Początek dokumentu: deklaracja XML i element główny	86
Dane o lidze, grupie i drużynie	88
Dane o graczach	90
Statystyka gracza	90
Składanie całego dokumentu XML	92
Korzyści ze stosowania formatu XML	99
Przygotowywanie arkusza stylów do wyświetlania dokumentu	101
Dołączanie arkusza stylów	102
Przypisanie reguł stylu elementowi głównemu	103
Przypisanie reguł stylu tytułom	104
Przypisywanie reguł stylu graczowi i jego statystyce	107
Wszystko razem	108
Podsumowanie	111
Rozdział 5. Atrybuty, znaczniki puste i XSL	113
Atrybuty	113
Atrybuty a elementy	119
Strukturalne metadane	119
Metadane opisujące metadane	122
Twoje metadane dla kogoś mogą być zwykłymi danymi	123
Elementy łatwiej jest rozszerzać	123
Kiedy warto użyć atrybutów	124

Puste elementy	125
XSL	126
Szablony arkuszy stylów XSL	127
Treść dokumentu	128
Zawartość elementów i atrybut select	142
CSS czy XSL?	144
Podsumowanie	145
Rozdział 6. Dokumenty XML poprawnie sformułowane	147
Z czego składają się dokumenty XML	147
Znaczniki i dane tekstowe	148
Komentarze	149
Odwołania do encji	151
CDATA	151
Znaczniki	152
Atrybuty	154
Poprawnie sformułowane, samodzielne dokumenty XML	156
Zasada 1.: Dokument musi zaczynać się deklaracją XML	157
Zasada 2.: W przypadku niepustych elementów używaj znacznika początkowego i końcowego	158
Zasada 3.: Kończ puste elementy „/>”	158
Zasada 4.: Jeden element musi całkowicie zawierać wszystkie inne	158
Zasada 5.: Elementy nie mogą się przeplatać	159
Zasada 6.: Umieszczaj wartości atrybutów w cudzysłowie	160
Zasada 7.: Znaków < i & używaj tylko do otwierania znaczników i encji	161
Zasada 8.: Używaj tylko pięciu encji predefiniowanych	162
Poprawnie sformułowane HTML	162
Problemy z istniejącymi stronami sieciowymi	162
Narzędzia do czyszczenia kodu HTML	170
Podsumowanie	172
Rozdział 7. Języki obce i alfabety inne niż łaciński	173
Alfabety inne niż łaciński w Sieci	173
Pisma, zestawy znaków, czcionki i glify	177
Zestaw znaków dla określonego pisma	178
Czcionka do zestawu znaków	178
Metoda wprowadzania znaków z zestawu	179
Oprogramowanie systemu operacyjnego i pomocnicze	180
Dawniej używane zestawy znaków	180
Zestaw znaków ASCII	181
Zestawy znaków ISO	183
Zestaw znaków MacRoman	186
Zestaw znaków Windows ANSI	187
Zestaw znaków Unicode	188
UTF-8	192
Uniwersalny system znaków	193
Jak pisać XML stosując Unicode	193
Wstawianie znaków do plików XML za pomocą encji	194
Konwersja z i na Unicode	194
Jak zapisywać XML stosując inne zestawy znaków	195
Podsumowanie	197

Część II	Definicje typu dokumentu (DTD).....	199
Rozdział 8.	Definicja typu dokumentu i walidacja.....	201
	Definicja typu dokumentu.....	201
	Deklaracja typu dokumentu	202
	Walidacja względem DTD.....	205
	Wyliczanie elementów.....	208
	Deklaracje elementów	217
	ANY	217
	#PCDATA	218
	Listy dzieci	220
	Sekwencje.....	222
	Jedno lub więcej dzieci.....	222
	Zero lub więcej dzieci.....	223
	Zero lub jedno dziecko	223
	Kompletny dokument z DTD	224
	Możliwość wyboru	230
	Dzieci z nawiasami.....	231
	Zawartość mieszana.....	233
	Elementy puste	234
	Komentarze w DTD.....	235
	DTD wspólne dla wielu dokumentów	240
	DTD na innych komputerach	245
	Publiczne DTD	245
	Wewnętrzny i zewnętrzny podzbiór DTD.....	247
	Podsumowanie	249
Rozdział 9.	Encje i zewnętrzne podzbiory DTD	251
	Co to jest encja?	251
	Wewnętrzne encje ogólne	252
	Definiowanie odwołania do wewnętrznej encji ogólnej.....	253
	Używanie odwołań do encji ogólnych w DTD	255
	Predefiniowane odwołania do encji ogólnych.....	256
	Zewnętrzne encje ogólne	257
	Wewnętrzne encje parametryczne	259
	Zewnętrzne encje parametryczne.....	261
	Tworzenie dokumentu z fragmentów	266
	Encje i DTD w poprawnie sformułowanych dokumentach.....	274
	Encje wewnętrzne.....	275
	Encje zewnętrzne.....	276
	Podsumowanie	281
Rozdział 10.	Deklarowanie atrybutów w DTD	283
	Co to jest atrybut?	283
	Deklarowanie atrybutów w DTD.....	284
	Deklarowanie wielu atrybutów	285
	Wartości domyślne atrybutów	286
	#REQUIRED	286
	#IMPLIED	287
	#FIXED	287
	Rodzaje atrybutów	288
	Atrybuty typu CDATA.....	288
	Atrybuty typu wyliczeniowego	289
	Atrybuty typu NMTOKEN.....	290

Atrybuty typu NMTOKENS	290
Atrybuty typu ID	291
Atrybuty typu IDREF	292
Atrybuty typu ENTITY	292
Atrybuty typu ENTITIES	293
Atrybuty typu NOTATION	293
Atrybuty predefiniowane	294
xml:space	294
xml:lang	295
DTD statystyki baseballowej opartej na atrybutach	299
Deklarowanie atrybutów SEZON	300
Deklarowanie atrybutów LIGA i GRUPA	300
Deklarowanie atrybutów DRUZYNA	301
Deklarowanie atrybutów GRACZ	301
Kompletna DTD do statystyki baseballowej	303
Podsumowanie	304
Rozdział 11. Włączanie danych nie XML.....	305
Notacje	305
Nie parsowane encje zewnętrzne	308
Deklarowanie encji nie parsowanych	309
Wstawianie encji nie parsowanych.....	310
Wstawianie wielu encji nie parsowanych.....	312
Instrukcje przetwarzania	312
Sekcje warunkowe DTD	315
Podsumowanie	317
Część III Języki opisu stylów.....	319
Rozdział 12. Kaskadowe arkusze stylów CSS Level 1	321
Co to jest CSS?	321
Dołączanie arkuszy stylów do dokumentów.....	322
Wybieranie elementów	325
Wybór wielokrotny.....	326
Pseudoelementy	326
Pseudoklasy	327
Wybór według atrybutu ID.....	329
Wybieranie według kontekstu	330
Atrybuty STYLE	330
Dziedziczenie	331
Kaskadowanie	333
Dyrektywa @import	333
Deklaracja !important	333
Kolejność kaskadowania	334
Komentarze w arkuszach CSS	335
Jednostki CSS	335
Miary długości	336
Wartości typu URL.....	338
Określanie kolorów.....	339
Wartości podawane z użyciem słów kluczowych	340
Elementy block, inline i list-item.....	341
Pozycje listy.....	344
Właściwość white-space.....	346
Właściwości czcionki.....	348

Właściwość font-family.....	349
Właściwość font-style.....	350
Właściwość font-variant.....	351
Właściwość font-weight.....	352
Właściwość font-size.....	353
Skrótowa właściwość font.....	354
Właściwość color.....	356
Właściwości tła.....	356
Właściwość background-color.....	357
Właściwość background-image.....	357
Właściwość background-repeat.....	359
Właściwość background-attachment.....	361
Właściwość background-position.....	361
Skrótowa właściwość background.....	364
Właściwości tekstu.....	364
Właściwość word-spacing.....	364
Właściwość letter-spacing.....	365
Właściwość text-decoration.....	366
Właściwość vertical-align.....	367
Właściwość text-transform.....	368
Właściwość text-align.....	369
Właściwość text-indent.....	369
Właściwość line-height.....	370
Właściwości ramek.....	371
Właściwości marginesu.....	372
Właściwości obramowania.....	373
Właściwości wypełnienia.....	377
Właściwości związane z rozmiarem.....	377
Właściwości opisujące położenie.....	379
Podsumowanie.....	381
Rozdział 13. Kaskadowe arkusze stylów CSS Level 2	383
Co nowego w CSS2?.....	383
Nowe pseudoklasy.....	384
Nowe pseudoelementy.....	385
Rodzaje nośnika.....	385
Nośniki ze stronicowaniem.....	385
Obsługa międzynarodowa.....	385
Kontrolowanie formatowania.....	385
Tabele.....	386
Generowanie treści.....	386
Arkusze stylów audio.....	386
Nowe metody realizacji.....	386
Wybieranie elementów.....	387
Dopasowywanie wzorca.....	387
Selektor uniwersalny.....	387
Selektory potomków i dzieci.....	389
Selektor przylegających elementów jednego poziomu.....	390
Selektory oparte na atrybutach.....	390
Małpie reguły.....	391
Pseudoelementy.....	396
Pseudoklasy.....	396
Formatowanie stron.....	398
Właściwość size.....	398
Właściwość margin.....	399
Właściwość mark.....	399

Właściwość page	399
Właściwości page-break	400
Formatowanie wyglądu	400
Właściwość display	401
Określanie szerokości i wysokości	403
Właściwość overflow	404
Właściwość clip	405
Właściwość visibility	405
Właściwości kursora	406
Właściwości związane z kolorami	407
Właściwości czcionki	410
Właściwość text-shadow	412
Ramki	413
Właściwości konturów	413
Właściwości związane z pozycjonowaniem	415
Liczniki i numerowanie automatyczne	417
Arkusze stylów audio	418
Właściwość speak	419
Właściwość volume	419
Właściwość pause	420
Właściwości cue	420
Właściwość play-during	421
Właściwości przestrzenne	421
Właściwości głosu	422
Właściwości mowy	424
Podsumowanie	425
Rozdział 14. Przekształcenia XSL	427
Czym jest XSL?	427
Przegląd przekształceń XSL	429
Drzewa	429
Dokumenty arkuszy stylów XSL	431
Gdzie robione jest przekształcanie XML?	434
Jak używać XT?	435
Bezpośrednie wyświetlanie plików XML z arkuszami XSL	437
Wzorce XSL	439
Wyliczanie wartości węzła – xsl:value-of	442
Przetwarzanie wielu elementów w xsl:for-each	443
Wzorce do dobierania węzłów	444
Wyrażenia wybierania węzłów	456
Domyślne reguły wzorca	469
Określanie postaci wyniku	472
Kopiowanie bieżącej zawartości węzła – xsl:copy	479
Zliczanie węzłów – xsl:number	481
Sortowanie elementów wyniku	485
Atrybuty mode	487
Definiowanie stałych – xsl:variable	489
Nazwane wzorce	490
Przekazywanie parametrów do wzorców	492
Usuwanie a zachowywanie białych znaków	493
Podejmowanie decyzji	494
Łączenie wielu arkuszy stylów	496
Metody wyprowadzania wyniku	498
Podsumowanie	502

Rozdział 15. Obiekty formatujące XSL.....	505
Język formatowania XSL w skrócie	505
Obiekty formatujące i ich właściwości	506
Przestrzeń nazw fo.....	508
Właściwości formatowania.....	509
Przekształcanie na obiekty formatujące	514
Użycie FOP.....	515
Układ strony.....	517
Szablony stron	517
Ciągi stron.....	520
Treść.....	525
Blokowe obiekty formatujące.....	526
Obiekty formatujące <i>inline</i>	528
Obiekty formatujące tabel	528
Zewnętrzne obiekty formatujące	529
Odkreślenia	529
Elementy graficzne	530
Łąca.....	531
Listy	532
Tabele.....	533
Znaki	536
Sekwencje	536
Przypisy	537
Obiekty swobodnie się przemieszczające.....	537
Właściwości formatowania XSL	538
Jednostki i typy danych	539
Właściwości informacyjne	541
Właściwości akapitów	541
Właściwości znaków	544
Właściwości zdań	546
Właściwości obszaru	549
Właściwości audio	555
Podsumowanie	556
 Część IV Technologie pomocnicze.....	559
Rozdział 16. XLinks.....	561
XLinks a łącza HTML	561
Łączenie elementów.....	563
Deklarowanie atrybutów łącza XLinks w DTD	564
Opisywanie zdalnych zasobów.....	565
Zachowanie łącza	566
Łącza rozszerzone.....	570
Składnia łączy rozszerzonych.....	572
Łuki.....	576
Łącza zewnętrzne.....	581
Podsumowanie	585
 Rozdział 17. XPointers	587
Po co używać XPointers?	587
Przykłady wskaźników	588
Przykład	590
Ścieżki lokalizacji, kroki i zbiory	593

Funkcje zwracające zbiory węzłów	602
Punkty	605
Zakresy	607
Ciągi dzieci	610
Podsumowanie	610
Rozdział 18. Przestrzenie nazw	613
Co to jest przestrzeń nazw?	613
Składnia przestrzeni nazw	616
Definicja przestrzeni nazw	616
Wiele przestrzeni nazw	618
Atrybuty	620
Domyślne przestrzenie nazw	621
Przestrzenie nazw w DTD	623
Podsumowanie	624
Rozdział 19. Ramowy opis zasobów RDF	625
Czym jest RDF?	625
Stwierdzenia RDF	626
Podstawowa składnia RDF	628
Element główny	628
Element Description	628
Przestrzenie nazw	629
Wiele właściwości i stwierdzenia	629
Właściwości, których wartościami są zasoby	631
Właściwości, których wartościami jest XML	634
Skrócona składnia RDF	634
Pojemniki	635
Pojemnik Bag	635
Pojemnik Seq	637
Pojemnik Alt	638
Stwierdzenia dotyczące pojemników	639
Stwierdzenia dotyczące elementów w pojemnikach	641
Stwierdzenia dotyczące niejawnych pojemników Bag	643
Schematy RDF	643
Podsumowanie	645
Część V Aplikacje XML	647
Rozdział 20. Czytanie definicji typu dokumentu	649
Dlaczego czytanie DTD jest ważne	649
Co to jest XHTML?	651
Po co walidować HTML?	651
Modularyzacja szkicu roboczego XHTML	652
Struktura DTD XHTML	652
Ścisła DTD XHTML	654
Przejsiowa DTD XHTML	661
DTD ramek w XHTML	667
Inne DTD	669
Moduły XHTML	670
Moduł nazw wspólnych	671
Moduł encji znakowych	674
Moduł zdarzeń wewnętrznych	676
Moduł atrybutów wspólnych	678

Moduł modelu dokumentu.....	684
Moduł strukturalnych elementów <i>inline</i>	692
Moduł prezentacyjny <i>inline</i>	693
Moduł elementów frazowych <i>inline</i>	696
Moduł blokowych elementów strukturalnych.....	698
Moduł elementów blokowych prezentacyjnych.....	699
Moduł blokowych elementów frazowych.....	700
Moduł skryptów.....	702
Moduł arkuszy stylów.....	703
Moduł obrazków.....	704
Moduł ramek.....	705
Moduł łączy.....	708
Moduł map obrazkowych po stronie klienta.....	709
Moduł elementów obiektów.....	711
Moduł elementu apletu Javy.....	713
Moduł list.....	714
Moduł formularzy.....	716
Moduł tabel.....	720
Moduł meta.....	725
Moduł struktury.....	726
Moduły niestandardowe.....	728
Zbiory encji XHTML.....	728
Encje XHTML Latin-1.....	729
Specjalne encje znakowe XHTML.....	733
Encje symboli XHTML.....	735
Uproszczone podzbiory DTD.....	740
Techniki, które warto naśladować.....	746
Komentarze.....	746
Encje parametryczne.....	749
Podsumowanie.....	751
Rozdział 21. Przesyłanie stron sieciowych za pomocą CDF.....	753
Co to jest CDF?.....	753
Jak tworzy się kanały.....	754
Określanie treści kanału.....	754
Tworzenie plików i dokumentów CDF.....	755
Przylączanie stron sieciowych do kanału.....	756
Opis kanału.....	757
Tytuł.....	757
Streszczenie.....	758
Logo.....	759
Terminarz aktualizacji danych.....	761
Ładowanie wstępne i analiza witryny.....	763
Ładowanie wstępne.....	763
Analiza witryny.....	764
Rejestracja poczynań użytkownika.....	765
Atrybut BASE.....	767
Atrybut LASTMOD.....	768
Element USAGE.....	769
Wartość DesktopComponent.....	770
Wartość email.....	771
Wartość NONE.....	772
Wartość ScreenSaver.....	772
Wartość SoftwareUpdate.....	774

Podsumowanie	776
Rozdział 22. Wektorowy język znaczników	777
Czym jest VML?	777
Rysowanie z klawiatury	779
Element shape	779
Element shapetype	782
Element group	784
Rozkładanie figur VML za pomocą właściwości CSS	785
Właściwość rotation	788
Właściwość flip	789
Właściwości center-x i center-y	790
VML w Office 2000	791
Konfiguracja	791
Prosta grafika pokazowa – domek	793
SVG z lotu ptaka	799
Podsumowanie	800
Rozdział 23. Projektowanie nowej aplikacji XML	801
Układ danych	801
Zestawienie elementów	802
Wybieranie elementów najważniejszych	803
Tworzenie relacji między elementami	805
DTD osoby	807
DTD rodziny	812
DTD źródeł danych	813
DTD drzewa genealogicznego	814
Arkusz stylów dla drzew genealogicznych	821
Podsumowanie	827
Dodatki	829
Dodatek A Specyfikacje związane z XML	831
XML w gramatyce BNF	831
Odczytywanie gramatyki BNF	832
XML 1.0 w postaci reguł BNF	834
Przykłady zastosowania reguł XML 1.0	840
Ograniczenia związane z poprawnością	865
Czym są zasady poprawności?	865
Reguły związane z zasadami poprawności	866
Ograniczenia związane z walidacją	870
Czym są zasady walidacji?	870
Zasady walidacji w XML 1.0	871
Dodatek B Specyfikacja XML 1.0	881
Streszczenie	882
Status tego dokumentu	882
Extensible Markup Language (XML) 1.0	883
Spis treści	883
1. Wprowadzenie	884
2. Dokumenty	886
3. Struktury logiczne	896
3.4. Sekcja warunkowe	903
4. Struktury fizyczne	903

5. Zgodność	913
6. Użyta notacja	914
Załączniki.....	916
A. Bibliografia	916
B. Klasy znaków	917
C. XML a SGML (nienormatywne)	920
D. Rozwijanie odwołań do encji i znaków (nienormatywne)	920
E. Deterministyczne modele zawartości (nienormatywne)	922
F. Autodetekcja kodowania znaków (nienormatywne)	922
G. Grupa robocza XML w W3C (nienormatywne)	924
Dodatek C	
Co znajdziesz na płycie CD-ROM.....	925
Przeglądarki	926
Parsery	926
Specyfikacje	926
Przykłady	927
Kody źródłowe	927
Narzędzia	927
Pliki PDF	928
Skorowidz	929

Rozdział 6.

Dokumenty XML poprawnie sformułowane

HTML 4.0 ma około setki różnych znaczników. Większość z nich może mieć pół tuzina atrybutów, co daje kilka tysięcy możliwych kombinacji. Jako że XML jest narzędziem silniejszym niż HTML, mógłbyś się spodziewać jeszcze większej ilości znaczników, ale tak nie jest. XML jest tak skuteczny dzięki swej prostocie i możliwości rozszerzania, a nie przez mnogość znaczników.

Tak naprawdę XML niemalże w ogóle nie ma znaczników. Zamiast tego możesz sam sobie znaczniki definiować według potrzeb. Jednak znaczniki te i budowane z nich dokumenty nie są całkowicie dowolne, gdyż muszą być zgodne z pewnymi ogólnymi zasadami, które omówimy dokładnie w tym rozdziale. Dokument zgodny z tymi zasadami nazywamy dokumentem *poprawnie sformulowanym*. Poprawne sformułowanie jest minimalnym poziomem, przy którym prawidłowo mogą pracować procesory XML i przeglądarki. W tym rozdziale poznasz wymagania stawiane prawidłowo sformułowanemu kodowi XML i HTML. Szczególny nacisk położymy na różnice między XML a HTML.

Z czego składają się dokumenty XML

Dokument XML składa się ze znaczników i danych tekstowych. Jest to zbiór bajtów ustalonej długości zgodny z pewnymi wytycznymi. Może to być plik lub nie. Dokumentem XML może na przykład być:

- ◆ zbiór przechowywany w bazie danych;
- ◆ zbiór tworzony w biegu, w pamięci, przez program CGI;
- ◆ zestaw kilku odrębnych plików, wzajemnie w sobie zanurzonych;
- ◆ zbiór, który nigdy nie był osobnym plikiem.

Nic istotnego jednak nie stracisz, jeśli będziesz o dokumencie XML myślał jako o pliku, o ile tylko pamiętasz, że jednak nie musi to być plik na dysku twardym.

Dokumenty XML składają się z jednostek alokacji zwanych *encjami*. Każda encja zawiera tekst lub dane binarne, nigdy oba te rodzaje danych jednocześnie. Dane tekstowe składają się ze znaków, dane binarne to na przykład obrazki, aplety i im podobne. Konkretnym przykładem może być plik HTML zawierający tylko znaczniki `<IMG>` – jest to encja, ale nie dokument. Dokumentem staje się dopiero ten plik wraz z obrazkami opisanymi znacznikami `<IMG>`.

W tym rozdziale i kilku następnych będziemy zajmować się tylko prostymi dokumentami XML, które składają się z pojedynczej encji, samego dokumentu. Co więcej, dokumenty te będą zawierać tylko dane tekstowe, bez żadnych danych binarnych, jak obrazki czy aplety. Takie dokumenty można w pełni same zinterpretować, bez konieczności czytania jakichkolwiek innych plików. Tego typu dokumenty zwykle mają w deklaracji XML wartość parametru `standalone` ustawioną na `yes`, na przykład:

```
<?xml version="1.0" standalone="yes"?>
```

Encje zewnętrzne i odwołania do encji mogą zostać użyte w celu połączenia szeregu plików i innych źródeł danych w jeden dokument XML. Takie dokumenty nie mogą być w pełni zanalizowane bez odwołania się do innych plików. Zwykle mają one w deklaracji parametr `standalone` ustawiony na `no`:

```
<?xml version="1.0" standalone="no"?>
```


Encje zewnętrzne i odwołania do encji omówimy w rozdziale 9.

Znaczniki i dane tekstowe

Dokumenty XML to tekst. Tekst składa się ze znaków. Znak to litera, cyfra, znak przestankowy, spacja, tabulator lub coś tego typu. XML używa zestawu znaków Unicode, który zawiera nie tylko zwykłe litery i symbole z alfabetu łacińskiego i innych alfabetów środkowo- i zachodnioeuropejskich, zawiera też cyrylicę, pismo greckie, hebrajskie, arabskie, dewanagari (sanskryt). Co więcej, zestaw ten zawiera najczęściej używane ideogramy Han do pisma chińskiego i japońskiego oraz sylaby Hangul do koreańskiego. W tym rozdziale jeszcze ograniczymy się do alfabetu łacińskiego.

Międzynarodowe zestawy znaków omówimy w rozdziale 7.

Tekst dokumentu XML tworzy dwie struktury: dane znakowe i znaczniki. Dane znakowe to zasadnicza treść dokumentu, znaczniki natomiast opisują przede wszystkim strukturę logiczną dokumentu. Przypomnij sobie na przykład wydruk 3.2 z rozdziału 3., *pozdrowienie.xml*, podany niżej:

```
<?xml version="1.0" standalone="yes"?>
<POZDROWIENIE>
Hello XML!
</POZDROWIENIE>
```

W tym wypadku `<?xml version="1.0" standalone="yes"?>`, `<POZDROWIENIE>` i `</POZDROWIENIE>` to znaczniki, natomiast `Hello XML!` to dane znakowe. Przewagą XML nad innymi formatami danych jest to, że faktyczne dane są odróżnione od znaczników.

Ściślej rzecz biorąc oznakowanie dokumentu obejmuje komentarze, odwołania do znaków, odwołania do encji, ograniczniki sekcji CDATA, instrukcje przetwarzania i definicje DTD. Wszystko inne to dane znakowe. Jednak taka definicja może być nieco myląca, gdyż podczas przetwarzania dokumentu część oznakowania może zmienić się w dane znakowe. Na przykład znacznik `>` zmienia się na znak większości (`>`). Dane znakowe, które zostają po przetworzeniu dokumentu oraz znaczniki zamienione na dane przez nie reprezentowane nazywamy zanalizowanymi danymi tekstowymi.

Komentarze

Komentarze XML wyglądają niemalże tak samo, jak komentarze HTML: zaczynają się od `<!--` i kończą `-->`. Wszystkie znaki między tymi dwoma napisami są ignorowane przez procesor XML, jakby ich tam nie było. Komentarzy używa się do robienia notatek lub do chwilowego wyłączenia tych części dokumentu, które jeszcze nie są gotowe. Na przykład:

```
<?xml version="1.0" standalone="yes"?>
<!--Wydruk 3.2 z Biblii XML-->
<POZDROWIENIE>
Hello XML!
<!--Bye, XML-->
</POZDROWIENIE>
```

Używając komentarzy należy postępować zgodnie z podanymi niżej zasadami:

1. Komentarze nie mogą znaleźć się przed deklaracją XML, która bezwzględnie musi być pierwszym elementem dokumentu. Poniższy kod jest nie do przyjęcia:

```
<!--Wydruk 3.2 z Biblii XML-->
<?xml version="1.0" standalone="yes"?>
<POZDROWIENIE>
Hello XML!
<!--Bye, XML-->
</POZDROWIENIE>
```

2. Komentarzy nie można umieszczać wewnątrz znaczników, zatem poniższy kod jest błędny:

```
<?xml version="1.0" standalone="yes"?>
<POZDROWIENIE>
Hello XML!
</POZDROWIENIE <!--Bye, XML--> >
```

3. Komentarzy można użyć do otaczania i ukrywania znaczników. W poniższym przykładzie znacznik `<ANTYPOZDROWIENIE>` wraz z elementami potomnymi znajduje się w komentarzu i podczas analizy dokumentu nie będzie w ogóle uwzględniony, jakby nie istniał:

```

<?xml version="1.0" standalone="yes"?>
<DOKUMENT>
<POZDROWIENIE>
Hello XML!
<!--Bye, XML-->
</POZDROWIENIE>
<!--
<ANTYPOZDROWIENIE>
Bye, XML!
</ANTYPOZDROWIENIE>
-->
</DOKUMENT>

```

Jako że komentarze faktycznie wycinają fragment tekstu, należy starannie je wstawiać, aby nie umieścić w nim znacznika początkowego lub końcowego. Na przykład poniższy fragment jest błędny:

```

<?xml version="1.0" standalone="yes"?>
<POZDROWIENIE>
Hello XML!
<!--
</POZDROWIENIE>
-->

```

Kiedy bowiem usuniemy tekst komentarza, otrzymamy:

```

<?xml version="1.0" standalone="yes"?>
<POZDROWIENIE>
Hello XML!

```

Jako że znacznik `<POZDROWIENIE>` nie ma już znacznika końcowego, dokument XML przestaje być poprawnie sformułowany.

4. Wewnątrz komentarza nie może pojawić się ciąg składający się z dwóch minusów (`--`), poza znacznikiem początku i końca komentarza. Na przykład poniższy komentarz jest niepoprawny:

```

<?xml version="1.0" standalone="yes"?>
<DOKUMENT>
  <POZDROWIENIE>
    Hello XML!
  </POZDROWIENIE>
<!--
  <ANTYPOZDROWIENIE>
    <!--Bye, XML!-->
  </ANTYPOZDROWIENIE>
-->
</DOKUMENT>

```

Wynika z tego, że jeśli chcesz skomentować dużo kodu C, Java lub JavaScript, to możesz mieć kłopoty, gdyż w kodzie takim roi się wprost od wyrażeń typu `i--` czy `--numberLeft`. W zasadzie jednak, kiedy rzecz już rozpoznasz, nietrudno ci będzie sobie z tym problemem poradzić.

Odwołania do encji

Odwołania do encji to znaczniki, które podczas analizy dokumentu są zamieniane na dane znakowe. XML ma pięć encji predefiniowanych, zestawiono je w tabeli 6.1. Odwołań do encji używa się w dokumentach XML zamiast wstawiania pewnych znaków, które mogłyby być zinterpretowane jako część oznakowania. Na przykład odwołanie do encji `<` zastępuje znak mniejszości (`<`), który normalnie byłby zinterpretowany jako początek znacznika.

Tabela 6.1. *Predefiniowane encje XML*

Encja	Odpowiadający jej znak
<code>&</code>	<code>&</code>
<code><</code>	<code><</code>
<code>></code>	<code>></code>
<code>"</code>	<code>"</code>
<code>'</code>	<code>'</code>

W XML, w przeciwieństwie do HTML, odwołania do encji muszą kończyć się średnikiem, wobec czego o ile `>` jest poprawnym odwołaniem, to `>` już nie.

W normalnym tekście XML znaki mniejszości i znaki `&` zawsze interpretowane są odpowiednio jako początek znacznika lub odwołania do encji (nienormalny tekst sekcji CDATA omówiony zostanie za chwilę). Wobec tego `<` i `&` należy zawsze zamieniać na `<` i `&`. Na przykład tekst „Meyer & Meyer” należy zapisać jako `Meyer & Meyer`.

Znaki większości oraz cudzysłów pojedynczy i podwójny muszą być zastąpione encjami wtedy, gdy użyte bezpośrednio mogłyby zostać zinterpretowane jako część oznakowania. Zwykle jednak łatwiej jest po prostu nabrać nawyku używania encji, niż zastanawiać się, czy tutaj dany znak może być zinterpretowany jako część oznakowania, czy też nie.

Odwołań do encji można też użyć podając wartości atrybutów, na przykład:

```
<PARAM NAME="zdanie" VALUE="Kiedy programujesz, nie myl &quot;
z &apos;">
</PARAM>
```

CDATA

Zwykle cokolwiek znajdzie się wewnątrz pary trójkątnych nawiasów (`<>`), należy do oznakowania, reszta to dane znakowe. Jest jednak pewien wyjątek. W sekcjach CDATA cały tekst to same dane znakowe. Wszystko, co wygląda jak znaczniki lub odwołania do encji, tak naprawdę jest tylko tekstem znacznika lub tekstem odwołania. Procesor takich znaczników czy encji w ogóle nie analizuje.

Sekcji CDATA używa się, kiedy chcesz, aby cały fragment tekstu był zinterpretowany jako same dane znakowe, a nie jako znaczniki. Szczególnie jest to przydatne, gdy masz do czynienia z większą porcją tekstu pełnego znaków <, >, & i ", nie zawierającego znaczników. Dobrym przykładem może być kod źródłowy C czy Java.

Sekcje CDATA są także szczególnie użyteczne, jeśli chcesz pisać o XML stosując XML. Na przykład ta książka zawiera mnóstwo niewielkich fragmentów kodu XML. Procesor tekstu, którego używam, specjalnie się tym nie przejmuje. Jeśli jednak przyjdzie mi tę książkę konwertować na XML, zamiana wszystkich mniejszości na < i znaków & na & byłaby trudnym zadaniem:

```
&lt;?xml version="1.0" standalone="yes"?&gt;
&lt;POZDROWIENIE&gt;
    Hello XML!
&lt;/POZDROWIENIE&gt;
```

Aby nie być zmuszonym do robienia tego, można użyć sekcji CDATA, która nakaze prezentację bloku tekstu bez jego interpretacji. Sekcja CDATA zaczyna się od <![CDATA[i kończy na]]>, na przykład:

```
<![CDATA[
<?xml version="1.0" standalone="yes"?>
<POZDROWIENIE>
    Hello XML!
</POZDROWIENIE>
]]>
```

Jedyny napis, którego w sekcji CDATA nie można użyć, to ciąg tę sekcję zamykający, czyli]]>. W sekcji CDATA mogą wystąpić komentarze, ale nie są one tam traktowane jako komentarze, czyli przekazana będzie tak treść komentarza, jak i jego znaczniki otwierający i zamykający.

Jako że w sekcji CDATA nie może wystąpić ciąg]]>, sekcje te nie mogą być w sobie zagnieżdżane. Wobec tego trudno jest w XML pisać o sekcjach CDATA. Możliwe rozwiązanie to użycie odwołań do encji znakowych < i &.

Znaczniki

Tym, co odróżnia pliki XML od zwykłych plików, to oznakowanie. Oznakowanie to przede wszystkim znaczniki. Jako że w poprzednim rozdziale widziałeś sposób użycia znaczników, w tej sekcji zdefiniujemy znaczniki i dokładniej omówimy sposób ich użycia.

Krótko mówiąc, znacznik w XML to cokolwiek zaczynającego się znakiem <, kończącego znakiem > i nie znajdującego się w sekcji CDATA ani w komentarzu. Wobec tego znacznik XML ma taką samą postać, jak znacznik HTML: najpierw mamy znak <, potem nazwę znacznika, zamykający znak >. Znacznik zamykający elementu zaczyna się od </, później znów nazwa i >.

Nazwy znaczników

Każdy znacznik ma nazwę. Nazwy znaczników muszą zaczynać się literą lub podkreśleniem (). Dalej mogą występować litery, cyfry, podkreślenia, znaki minus i kropki. Nie mogą pojawić się natomiast żadne białe znaki (często jako odpowiedników spacji używa się podkreśleń). Oto poprawne znaczniki XML:

```
<HELP>
<Ksiazka>
<Książka>
<volume>
<naglowek1>
<sekcja.akapit>
<Ewa_Adamska>
<_8ball>
```


Formalnie rzecz biorąc, dwukropek jest znakiem dopuszczalnym w nazwach znaczników, jednak zarezerwowano go dla przestrzeni nazw. Przestrzenie nazw umożliwiają mieszanie i łączenie zbiorów znaczników, w których te nazwy się powtarzają. Przestrzenie nazw omówione zostaną w rozdziale 18.

Oto znaczniki XML niepoprawne składniowo:

```
<Książka%7>
<volume control>
<1naglowek>
<Ewa Adamska>
<.pracownik.pobory>
```


Reguły dotyczące nazw znaczników odnoszą się również do określania nazw atrybutów, wartości atrybutów typu ID, nazw encji i wielu innych konstrukcji, które poznasz w dalszych rozdziałach

Znaczniki zamykające mają taką samą nazwę jak otwierające, ale uzupełniane są znakiem / po otwierającym nawiasie kątowym. Jeśli na przykład znacznikiem początkowym jest `<COKOLWIEK>`, to znacznikiem końcowym jest `</COKOLWIEK>`. Oto znaczniki końcowe podanych wcześniej znaczników początkowych:

```
</HELP>
</Ksiazka>
</Książka>
</volume>
</naglowek1>
</sekcja.akapit>
</Ewa_Adamska>
</_8ball>
```

Nazwy w XML zależne są od wielkości liter. Odwrotnie niż w HTML, gdzie `<P>` i `<p>` to ten sam znacznik, więc element może otworzyć znacznik `<P>`, a zamknąć go może `</p>`. Znaczniki w poniższym zestawie nie są znacznikami końcowymi znaczników początkowych podanych wcześniej w tej sekcji.

```
</help>
</ksiazka>
</książka>
</VOLUME>
</Naglowek1>
</SEKCJA.akapit>
</EWA_ADAMSKA>
</_8Ball>
```

Choć w znacznikach można używać tak wielkich, jak i małych liter, w tej książce zwykle stosowane będą wielkie litery, głównie dlatego, że lepiej wyglądają. Kiedy jednak będziemy używać czyjegoś zestawu znaczników, to konieczne będzie dostosowanie się do jego zwyczajów.

Znaczniki puste

Wiele elementów HTML nie zawierających danych nie ma znaczników końcowych, przykładami mogą być `</LI>`, `</IMG>`, `</HR>` czy `</BR>`. Niektórzy autorzy stron umieszczają znacznik końcowy `</LI>` po pozycji listy, podobnie robią niektóre narzędzia. Jednak HTML 4.0 jasno mówi, że nie jest to obowiązkowe. Jak to się dzieje ze wszystkimi nierozpoznanymi znacznikami HTML, `</LI>` jest pomijane.

Całkiem inaczej rzecz się ma w XML. Cała idea XML to umożliwienie używania coraz to nowych elementów, kiedy tylko stają się potrzebne. Wobec tego takie nierozpoznane znaczniki nie mogą być po prostu ignorowane. Co więcej, procesor XML musi określić w biegu, czy nowo pojawiający się znacznik ma, czy nie ma znacznika końcowego.

XML rozróżnia znaczniki mające zamknięcie i go nie mające – te ostatnie nazywamy *elementami pustymi*. Znaczniki elementów pustych zakończone są ukośnikiem przed znakiem większości (czyli `/>`). Przykładowo mogą to być znaczniki `<BR/>` lub `<HR/>`.

Obecnie używane przeglądarki sieciowe różnie traktują tego typu znaczniki. Jeśli jednak chcesz zachować wsteczną kompatybilność, możesz po prostu użyć zwykłego znacznika kończącego, nie umieszczając przed nim żadnego tekstu, na przykład:

```
<BR></BR>
<HR></HR>
<IMG></IMG>
```

Kiedy w następnych rozdziałach nauczysz się o DTD i arkuszach stylów, poznasz kilka innych metod zapewnienia zgodności dokumentów HTML, które muszą być obsługiwane przez stare przeglądarki.

Atrybuty

Jak wyjaśniono wcześniej, znaczniki początkowe i znaczniki elementów pustych mogą zawierać *atrybuty*. Atrybuty to pary nazwa-wartość rozdzielane znakiem równości (=), na przykład

```
<POZDROWIENIE LANGUAGE="English">
  Hello XML!
  <FILM SRC="Machanie.mov"/>
</POZDROWIENIE>
```

W tym wypadku znacznik <POZDROWIENIE> ma atrybuty LANGUAGE, którego wartością jest *English*. Znacznik <FILM> ma atrybut SRC, którego wartością jest *Machanie.mov*.

Nazwy atrybutów

Nazwy atrybutów to napisy zgodne z tymi samymi regułami, które odnoszą się do nazw znaczników. Oznacza to, że nazwy atrybutów muszą zaczynać się od litery lub podkreślenia, dalej występują litery, cyfry, podkreślenia, znaki minus i kropki. Nie mogą pojawiać się białe znaki (spacje często zastępowane są przez podkreślenia).

Jeden znacznik nie może mieć dwóch atrybutów z takimi samymi nazwami. Na przykład poniższy kod jest nieprawidłowy:

```
<PROSTOKĄT BOK="8cm" BOK="10cm"/>
```

Nazwy atrybutów zależne są od wielkości liter. Atrybut BOK to inny atrybut niż bok czy Bok. Wobec tego można zastosować poniższe:

```
<KOSTKA BOK="8cm" bok="10cm" Bok="31cm"/>
```

Jednak takie postępowanie może prowadzić do nieporozumień, więc zdecydowanie odradzam kodowanie w ten sposób.

Wartości atrybutów

Wartości atrybutów to także napisy. Nawet jeśli napis zawiera liczbę, jak poniższy atrybut LENGTH, to atrybut ma wartość dwóch cyfr: 7 i 2, nie jest to liczba 72.

```
<RULE LENGTH="72"/>
```

Jeśli piszesz program przetwarzający XML, przed robieniem jakichkolwiek obliczeń będziesz musiał przekształcić napis na liczbę.

W przeciwieństwie do nazw atrybutów, w tym wypadku istnieje bardzo niewiele ograniczeń na wartości atrybutów. Wartości mogą zawierać białe znaki, zaczynać się od liczby lub zawierać dowolne znaki przestankowe (no, czasami poza cudzysłowem bądź apostrofem).

Wartości atrybutów XML ograniczone są cudzysłowem (pojedynczym lub podwójnym), ale w przeciwieństwie do HTML te cudzysłowy są obowiązkowe. Zwykle używane są cudzysłowy podwójne, ale czasami, jeśli wartość atrybutu taki cudzysłów ma zawierać, można do jego ograniczenia z kolei użyć cudzysłowu pojedynczego, na przykład:

```
<RURA SREDNICA='1"' DLUGOSC='10'/'>
```

Jeśli wartość atrybutu zawiera zarówno pojedynczy, jak i podwójny cudzysłów, żaden z nich nie mógłby być użyty w charakterze ogranicznika. W takiej sytuacji można użyć odwołań do encji – jednej, wybranej lub obu. Oto przykład:

```
<RAMKA DŁUGOSC='8&apos;7&quot;' SZEROKOSC="10&apos;6&quot;"/>
```

Poprawnie sformułowane, samodzielne dokumenty XML

Choć możesz używać tylu znaczników, ilu dusza zapragnie, twoje dokumenty muszą być zgodne z pewnymi regułami, które określa się mianem *poprawnego sformułowania*. Jeśli dokument tych reguł nie spełnia, podczas próby jego czytania czy analizy zwykle pojawią się błędy.

Tak naprawdę sama specyfikacja XML zdecydowanie zabrania parserom XML próbować poprawiać i „rozumieć” dokumenty niepoprawnie sformułowane. Jedyne, co w takiej sytuacji może zrobić parser zgodny ze standardem, to zgłoszenie błędu, nie wolno mu natomiast tego błędu poprawić. Niedopuszczalne jest także pominięcie takiego błędnego oznakowania, po prostu należy błąd zgłosić i zakończyć swoje działanie.

Celem tak restrykcyjnej polityki jest uniknięcie mnóstwa błędów, z którymi przeglądarki muszą sobie radzić, co wstrzymało rozwój HTML i uczyniło pisanie parserów tego języka zadaniem tak trudnym. Jako że przeglądarki sieciowe pozwalają używać nawet źle sformułowanego kodu HTML, projektanci stron nie wysilają się specjalnie, aby swoje HTML dostosować do wymagań standardu. Tak naprawdę nieraz zdarza się korzystanie z pewnych niedoróbek poszczególnych przeglądarek w celu osiągnięcia zamierzonego efektu. Aby prawidłowo obsłużyć ogromną ilość istniejących stron HTML, powstające przeglądarki muszą obsłużyć każdy szczegół realizowany we wszystkich przeglądarkach wcześniej istniejących. Użytkownicy po prostu zignorowaliby przeglądarki ściśle zgodne ze standardem HTML. Aby uniknąć tej przykrej sytuacji, od parserów XML wymaga się przetwarzania tylko i wyłącznie poprawnego kodu.

Aby dokument XML był poprawnie sformułowany, całe jego oznakowanie i wszystkie jego dane znakowe muszą być zgodne z opisanymi wcześniej w tym rozdziale wymaganiami. Co więcej, istnieje kilka dodatkowych reguł dotyczących zależności między znacznikami i danymi:

1. Każdy dokument zaczynać deklaracją XML.
2. W przypadku niepustych elementów używaj znacznika początkowego i końcowego.

3. Kończ puste elementy stosując „/>”.
4. Jeden element musi całkowicie zawierać wszystkie inne.
5. Elementy nie mogą się przeplatać.
6. Umieszczaj wartości atrybutów w cudzysłowie.
7. Znaków < i & używaj tylko do otwierania znaczników i encji.
8. Używaj tylko pięciu encji predefiniowanych: &;, <;, >;, '; i ";.

Tych osiem reguł musi być nieznacznie zmodyfikowanych w przypadku dokumentów z DTD; w tym wypadku są dodatkowe wymagania, zajmiemy się nimi w następnych rozdziałach. Obecnie przyjrzyjmy się tym podstawowym regułom dotyczącym dokumentów bez DTD.

DTD opisano w części drugiej.

Zasada 1.: Dokument musi zaczynać się deklaracją XML

W XML 1.0 deklaracja samodzielnego dokumentu wygląda następująco:

```
<?xml version="1.0" standalone="yes"?>
```

Jeśli deklaracja się pojawia w dokumencie, bezwzględnie musi być pierwszą rzeczą w pliku, gdyż procesor XML odczytuje pierwszych kilka bajtów pliku i porównuje je z różnymi postaciami napisu `<?xml` w celu określenia, jakiego zestawu znaków użyto (UTF-8, Unicode). Przed tym ciągiem nie powinno się absolutnie nic pojawić (no, może poza niewidocznym znacznikiem porządku bajtów), nawet spacje. Na przykład poniższy wiersz jest niedopuszczalny jako początek pliku XML, ma dodatkowe spacje (oznaczone tutaj jako `<SP>`):

```
<SP><SP><?xml version="1.0" standalone="yes"?>
```


UTF-8 i różne odmiany Unicode omówiono w rozdziale 7.

XML pozwala deklarację XML pominąć, ale zasadniczo praktyka ta nie jest zalecana. Czasami jednak jest to przydatne, na przykład pomijając tę deklarację możesz jeden poprawny dokument XML utworzyć z szeregu innych poprawnych dokumentów, którą to technikę omówimy dokładnie w rozdziale 9. Co więcej, pozwala to napisać poprawnie sformułowane dokumenty HTML, co omówimy dalej w tym rozdziale.

Zasada 2.: W przypadku niepustych elementów używaj znacznika początkowego i końcowego

Przeglądarki sieciowe są względnie wyrozumiałe dla twórców zapominających o końcowych znacznikach elementów HTML. Jeśli na przykład w dokumencie znajdzie się znacznik , ale zabraknie odpowiadającego mu , cały tekst dokumentu za tym znacznikiem zostanie pogrubiony. Co ważne, cały dokument i tak zostanie wyświetlony.

XML nie jest tak wyrozumiały. Każdy znacznik początkowy musi mieć odpowiadający mu znacznik końcowy. Jeśli w dokumencie jakiś znacznik pozostanie niedomknięty, przeglądarka czy parser po prostu zgłosi błąd i samego dokumentu nie pokaże w żaden sposób.

Zasada 3.: Kończ puste elementy „/>”

W HTML elementy nie zawierające danych, takie jak
, <HR> i , nie wymagają zamknięcia. Jednak w XML puste elementy muszą mieć znacznik zamknięty />, a nie >. Na przykład odpowiednikami wymienionych znaczników w XML będą
, <HR/> i .

Istniejące obecnie przeglądarki sieciowe z takimi znacznikami postępują różnie. Jeśli chcesz zachować zgodność z poprzednimi wersjami, możesz użyć zwykłych znaczników zamykających i między znacznikiem otwierającym a zamykającym nie umieszczać żadnej treści, na przykład:

```
<BR></BR>
<HR></HR>
<IMG></IMG>
```

Nawet w tym przypadku jednak przeglądarka Netscape będzie miała kłopoty z
</BR> (oba znaczniki zostaną zinterpretowane jako nakaz skończenia wiersza, a nie tylko pierwszy z nich), więc nie zawsze praktyczne jest umieszczanie poprawnie sformułowanych znaczników w HTML.

Zasada 4.: Jeden element musi całkowicie zawierać wszystkie inne

Dokument XML ma element główny, który całkowicie zawiera wszystkie inne elementy dokumentu. Czasami mówimy w tym przypadku o elemencie dokumentu. Jeśli element główny nie jest pusty (co jest prawie zawsze prawdą), musi być ograniczony znacznikami początkowym i końcowym. Na przykład w poniższym przykładzie elementem głównym jest element POZDROWIENIE:

```
<?xml version="1.0" standalone="yes"?>
<POZDROWIENIE>
  Hello XML!
</POZDROWIENIE>
```

Deklaracja XML nie jest elementem, jest to instrukcja przetwarzania, więc nie musi być umieszczona w elemencie głównym. Podobnie inne dane nie będące elementami, DTD i komentarze, nie muszą być zawarte w elemencie głównym.

Zasada 5.: Elementy nie mogą się przeplatać

Elementy mogą zawierać (i bardzo często zawierają) inne elementy, jednak nie mogą na siebie zachodzić. Jeśli dany element zawiera znacznik początkowy innego elementu, musi także zawierać odpowiadający mu znacznik końcowy. Podobnie, element nie może zawierać elementu końcowego, jeśli nie zawiera odpowiadającego mu znacznika początkowego. Poniższy kod jest w XML dopuszczalny:

```
<PRE><KOD>n = n + 1;</KOD></PRE>
```

Z kolei poniższy fragment jest niedopuszczalny, gdyż znacznik kończący PRE znajduje się przed końcowym znacznikiem KOD:

```
<PRE><KOD>n = n + 1;</PRE></KOD>
```

Większość przeglądarek HTML z taką konstrukcją poradzi sobie bez problemu, natomiast przeglądarki XML zgłoszą w takim wypadku błąd.

Oczywiście elementy puste mogą pojawiać się gdziekolwiek, na przykład:

```
<DRAMATURDZY>Oscar Wilde<HR/>Joe Orton</DRAMATURDZY>
```

Omawiana zasada w połączeniu z zasadą 4 wymaga, aby wszystkie elementy nie będące elementem głównym zawarte były w jednym takim elemencie, jest „najmniejszym” elementem je zawierającym – ten element bezpośrednio nadrzędny nazywamy *rodzicem* omawianego elementu nie głównego. Z kolei element zawarty to *dziecko* owego rodzica. Zatem każdy element, oprócz głównego, ma jednego rodzica, może mieć natomiast dowolnie wiele elementów dzieci, może też nie mieć ich wcale.

Rozważ poniższy przykład z wydruku 6.1. Element główny to DOKUMENT. Zawiera dwa elementy dzieci STAN. Pierwszy element STAN zawiera czworo dzieci: NAZWA, DRZEWO, KWIAT i STOLICA. Drugi element STAN zawiera tylko troje dzieci: NAZWA, DRZEWO i STOLICA. Każdy z elementów dzieci zawiera tylko dane znakowe, nie ma już dalszych dzieci.

Wydruk 6.1. Rodzice i dzieci

```
<?xml version="1.0" standalone="yes"?>
<DOKUMENT>
  <STAN>
    <NAZWA>Luizjana</NAZWA>
    <DRZEWO>Cyprys</DRZEWO>
    <KWIAT>Magnolia</KWIAT>
    <STOLICA>Baton Rouge</STOLICA>
  </STAN>
```

```

<STAN>
  <NAZWA>Mississippi</NAZWA>
  <DRZEWO>Magnolia</DRZEWO>
  <STOLICA>Jackson</STOLICA>
</STAN>
</DOKUMENT>

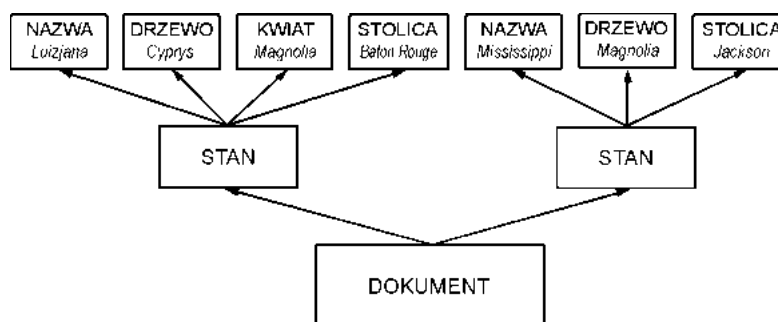
```

Z punktu widzenia programisty oznacza to, że dokument XML ma postać drzewa. Na rysunku 6.1 pokazano drzewiastą strukturę dokumentu z wydruku 6.1, wyraźnie też widać, skąd nazwa „drzewo”. Zaczynamy od elementu głównego na dole i stopniowo rozgałęziamy, aż po liście, które już nie mają elementów potomnych (dzieci).

Struktura drzewa jest łatwa do analizy programowej, choć dla ciebie, jako autora dokumentów, ma to akurat niewielkie znaczenie.

Rysunek 6.1.

Struktura drzewiasta z wydruku 6.1

Drzewa zwykle rysuje się od góry do dołu, tutaj zrobiliśmy odwrotnie. Dzięki temu nasz obrazek bardziej przypomina prawdziwe drzewo, nie ma to jednak żadnego wpływu na samą strukturę.

Zasada 6.: Umieszczaj wartości atrybutów w cudzysłowie

XML wymaga, aby wszystkie wartości atrybutów były ujęte w cudzysłowy, niezależnie od tego, czy zawierają białe znaki, czy też nie, na przykład:

```
<A HREF="http://metalab.unc.edu/xml/">
```


W HTML nie jest to prawdą; na przykład HTML pozwala używać atrybutów bez ujmowania ich w cudzysłowy. Wobec tego poniższy przykład opisuje prawidłowy w HTML znacznik <A>:

```
<A HREF=http://metalab.unc.edu/xml/>
```

Jedynym ograniczeniem jest to, że wartość atrybutu nie może zawierać żadnych spacji.

Jeśli wartość atrybutu sama zawiera podwójny cudzysłów, możesz tę wartość ująć w cudzysłów pojedynczy, na przykład:

```
<IMG SRC="sistinechapel.jpg"
      alt='I rzekł Bóg: "Niech się stanie światłość",
           i stała się światłość' />
```

Jeśli wartość atrybutu zawiera cudzysłowy pojedynczy i podwójny, możesz użyć odwołań do encji `'` dla cudzysłowu pojedynczego (apostrof) i `"` dla cudzysłowu podwójnego, na przykład:

```
<PARAM nazwa="zdanie" wartosc="cudzysłów pojedynczy to &apos;,
        podwójny to &quot;">
```

Zasada 7.: Znaków < i & używaj tylko do otwierania znaczników i encji

XML zakłada, że każdy otwierający nawias kątowny (czyli znak mniejszości) zaczyna znacznik, a każdy znak `&` zaczyna odwołanie się do encji (często jest to prawda także w przypadku HTML, ale jeśli średnik pominiesz w HTML, to przeglądarka sama się go domyśli). Rozważmy na przykład poniższy kod:

```
<H1>Firma Meyer & Meyer</H1>
```

Przeglądarka sieciowa rzecz prawdopodobnie poprawnie wyświetli kod, ale w celu zapewnienia maksymalnego bezpieczeństwa zamiast znaku `&` powinieneś użyć odwołania do odpowiedniej encji:

```
<H1>Firma Meyer &amp; Meyer</H1>
```

Podobnie ma się z otwierającym nawiasem kątowym. Rozważ poniższy typowy fragment kodu języka Java:

```
<KOD> for (int i = 0; i <= args.length; i++ ) { </KOD>
```

Zarówno w XML, jak i w HTML, znak `<` w `<=` uznany zostanie za początek znacznika. Znacznik ciągnie się aż do najbliższego znaku `>`, zatem powyższy wiersz zostanie zinterpretowany jako

```
for (int i = 0; i
```

zamiast jako

```
for (int i = 0; i <= args.length; i++ ) {
```

Jednak `= args.length; i++ ) {` zinterpretowane zostanie jako część nierozpoznanego znacznika.

Zarówno w HTML, jak i w XML, znak mniejszości zapisać można jako `<`, na przykład:

```
<KOD> for (int i = 0; i &lt;= args.length; i++ ) { </KOD>
```

Poprawnie sformułowany XML wymaga, aby `&` zapisywać jako `&`; `i <` jako `<`, aby uniknąć interpretowania ich jako znaczników lub odwołań do encji.

Zasada 8.: Używaj tylko pięciu encji predefiniowanych

Zapewne szereg odwołań do encji znasz z HTML, na przykład `©` wstawia znak ochrony praw autorskich ©, `®` wstawiam symbol zastrzeżenia znaku ®. W przeciwieństwie do tego, w XML można użyć tylko pięciu encji wyliczonych wcześniej, wszystkie inne trzeba najpierw zadeklarować w DTD.

O DTD jeszcze nic nie wiesz. Jeśli gdziekolwiek w twoim dokumencie pojawi się znak `&`, zaraz po nim powinien nastąpić jeden z napisów: `amp;`, `lt;`, `gt;`, `apos;` lub `quot;`. Wszystkie inne sposoby użycia są pogwałceniem poprawności sformułowania.

W rozdziale 9. nauczysz się, jak DTD umożliwia definiowanie nowych encji w celu odwoływania się do poszczególnych symboli lub fragmentów tekstu traktowanych jako szablony.

Poprawnie sformułowane HTML

XML możesz ćwiczyć, jeszcze zanim przeglądarki zaczną go bezpośrednio obsługiwać – wystarczy, że będziesz pisał poprawnie sformułowany kod HTML. Oznacza to, że HTML jest zgodny z wymaganiami XML, tyle że używa swoich specyficznych znaczników. Poprawnie sformułowany HTML jest znacznie czytelniejszy od niechlujnego HTML, tworzonego przez większość ludzi za pomocą narzędzi typu FrontPage. Łatwiej też takie dokumenty automatycznie przetwarzać, a wyszukiwarki lepiej je rozumieją. Dokumenty są po prostu porządniejsze, zmniejsza się też prawdopodobieństwo, że przy jakiejś zmianie wszystko się „posypie”. Zmniejsza się też ryzyko, że wszystko będzie się zmieniać przy zmianie przeglądarki lub platformy. Co więcej, prawidłowo sformułowane dokumenty HTML mogą być przetwarzane narzędziami XML, a będą one i tak czytelne dla starszych przeglądarek, nie obsługujących XML.

Problemy z istniejącymi stronami sieciowymi

Na prawdziwych stronach sieciowych panuje wyjątkowy bałagan. Znaczniki nie są zamykane, elementy się przeplatają, używane są bezpośrednio znaki mniejszości, na końcu encji pomijane są średniki. Tego typu strony formalnie są niepoprawne, ale większość przeglądarek i tak je obsługuje. Jednak jeśli twoje strony będą bardziej poprawne, to będą się szybciej wyświetlać i łatwiej będzie je utrzymać oraz rozwiązywać pojawiające się problemy.

Oto zestaw typowych problemów dotyczących stron Sieci:

1. Brak znaczników końcowych (nie domknięte elementy).
2. Znaczniki końcowe bez znaczników początkowych.
3. Elementy na siebie zachodzą.

4. Wartości atrybutów nie ujęte w cudzysłowy.
5. Bezpośrednio wpisywane znaki <, >, & i ".
6. Brak elementu głównego.
7. Różna wielkość liter w znaczniku początkowym i końcowym.

Kolejność powyższych punktów z grubsza wyznacza, na ile poszczególne zagadnienia są istotne. Szczegóły zmieniają się w zależności od tego, o jaki znacznik chodzi. Na przykład brak znacznika końcowego spowoduje wyróżnienie (pogrubienie) wszystkich dalszych elementów, natomiast brak znacznika końcowego czy <P> w ogóle nie stanowi problemu.

Niektóre reguły z kolei dotyczą jedynie dokumentów XML, w przypadku zastosowania ich do stron HTML mogą wystąpić problemy. Są to:

1. Każdy dokument zaczyna deklaracją XML.
2. Kończ puste elementy stosując „/>”.
3. Używaj tylko pięciu encji predefiniowanych: &, <, >, ' i ".

Rozwiązanie wszystkich tych problemów nie jest skomplikowane, jest jednak kilka pułapek czyhających na nieostrożnych. Przyjrzyjmy się temu dokładniej.

Zamykaj wszystkie znaczniki początkowe

Każdy element z jakąkolwiek zawartością, czy to tekstem, czy elementami potomnymi, powinien mieć znacznik początkowy i znacznik końcowy. HTML nie przestrzega tego tak bezwzględnie. Na przykład znaczniki <P>, <DT>, <DD> i często używane są pojedynczo. Jednak robiąc tak polegamy na tym, że przeglądarka prawidłowo odgadnie położenie końca takiego elementu, natomiast przeglądarki nie zawsze są w stanie dobrze zinterpretować zamiary bądź oczekiwania autora strony. Wobec tego najlepiej zamykać elementy.

Największa zmiana, jaką będziesz musiał zrobić, to myślenie o elemencie <P> jako o swojego rodzaju pojemniku, a nie jako o zwykłym znaku rozpoczęcia nowego akapitu. Na przykład dawniej tworząc stronę o historii najnowszej, przemówienie Władysława Gomułki na wiecu ludności Warszawy z października 1956 roku oznakowałbyś mniej więcej tak:

```
Towarzysze! Obywatele! Ludu Pracujący Stolicy!
<P>
Witam Was w imieniu Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej
Partii Robotniczej, który na swoim ostatnim plenarnym posiedzeniu
oddał ster partii w ręce nowego kierownictwa.
<P>
W ciągu ubiegłych lat nagromadziło się w życiu Polski wiele zła,
nieprawości i bolesnych rozczarowań. Idee socjalizmu, przeniknięte
duchem wolności człowieka i poszanowania praw obywatela, w praktyce
uległy głębokim wypaczeniom. Słowa nie znajdowały pokrycia w
rzeczywistości. Ciężki trud klasy robotniczej i całego narodu nie
dawał oczekiwanych owoców.
```

```
<P>
VIII Plenum KC naszej partii dokonało historycznego zwrotu.
Stworzyło ono nowy okres naszej pracy, nowy okres w dziejach
budownictwa socjalistycznego w Polsce, w dziejach narodu.
</P>
```

Poprawne sformułowanie z kolei wymaga użycia następującego oznakowania:

```
<P>
Towarzysze! Obywatele! Ludu Pracujący Stolicy!
</P>
<P>
Witam Was w imieniu Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej
Partii Robotniczej, który na swoim ostatnim plenarnym posiedzeniu
oddał ster partii w ręce nowego kierownictwa.
</P>
<P>
W ciągu ubiegłych lat nagromadziło się w życiu Polski wiele zła,
nieprawości i bolesnych rozczarowań. Idee socjalizmu, przeniknięte
duchem wolności człowieka i poszanowania praw obywatela, w praktyce
uległy głębokim wypaczeniom. Słowa nie znajdowały pokrycia w
rzeczywistości. Ciężki trud klasy robotniczej i całego narodu nie
dawał oczekiwanych owoców.
</P>
<P>
VIII Plenum KC naszej partii dokonało historycznego zwrotu.
Stworzyło ono nowy okres naszej pracy, nowy okres w dziejach
budownictwa socjalistycznego w Polsce, w dziejach narodu.
</P>
```

Prawdopodobnie nauczono cię myśleć o `<P>` jako o końcu akapitu. Teraz musisz myśleć o nim jako o początku akapitu. Daje ci to jednak pewne dodatkowe korzyści, na przykład łatwo możesz akapitowi przypisać szereg dodatkowych atrybutów formatowania; oto początek powyższego tekstu już nieco sformatowany:

```
<center>
<p><h2>dokumenty po VIII Plenum KC PZPR (19-21 X 1956r.)</h2>

<p><h1>Przemówienie Władysława Gomułki na wiecu ludności
Warszawy</h1>

<p>[Październik 1956 roku]
<p><b>Towarzysze! Obywatele! Ludu Pracujący Stolicy!</b>
<p>Witam Was w imieniu Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej
Partii Robotniczej, który na swoim ostatnim plenarnym posiedzeniu
oddał ster partii w ręce nowego kierownictwa.
</center>
```

Oto ten sam tekst, ale tym razem już poprawnie sformatowany. Atrybut `align` zastępuje teraz wykliny znacznik `center`, natomiast atrybut stylu CSS zastępuje znacznik `<b>`.

```
<h2 align="center">dokumenty po VIII Plenum KC PZPR
(19-21 X 1956r.)</h2>

<h1 align="center">Przemówienie Władysława Gomułki na wiecu ludności
Warszawy</h1>
```

```

<p align="center">[Październik 1956 roku]</p>
<p align="center" style="font-weight:bold">Towarzysze! Obywatele!
Ludu Pracujący Stolicy!</p>
<p align="center">Witam Was w imieniu Komitetu Centralnego Polskiej
Zjednoczonej Partii Robotniczej, który na swoim ostatnim plenarnym
posiedzeniu oddał ster partii w ręce nowego kierownictwa.</p>

```

Usuwać osamotnione znaczniki końcowe, nie pozwól elementom na siebie zachodzić

Podczas edytowania nieraz zdarza się, że usuwasz znacznik początkowy i zapominasz usunąć odpowiadający mu znacznik końcowy. W HTML takie osierocone znaczniki, jak `</STRONG>` czy `</TD>` raczej nie powodują żadnych problemów. Jednak przez nie plik jest dłuższy niż być musi, wolniej się ładuje i może sprawić kłopoty ludziom i narzędziom analizującym go i edytującym. Wobec tego zawsze powinieneś się upewnić, że znaczniki końcowe odpowiadają znacznikom początkowym.

Częściej jednak zdarza się, że z powodu dodatkowego znacznika końcowego inne znaczniki zaczynają się przeplatać. W większości wypadków tego typu błędy łatwo jest naprawić, rozważmy następujący, typowy błąd:

```
<B><I>Ten tekst jest pisany pogrubioną kursywą.</B></I>
```

Jako że element `I` zaczyna się wewnątrz elementu `B`, powinien się też wewnątrz niego skończyć. W tym wypadku wystarczy, że zmienisz kolejność tych elementów:

```
<I><B>Ten tekst jest pisany pogrubioną kursywą.</B></I>
```

Czasami możesz mieć poważniejszy problem, spójrz na fragment strony Białego Domu (<http://www.whitehouse.gov/>) z 4 października 1998 roku. Niepoprawne znaczniki wyróżniłem pogrubieniem.

```

<TD valign=TOP width=85>
<FONT size=+1>
<A HREF="/WH/New"><br> </TD>
<TD valign=TOP width=225>
<A HREF="/WH/New"><B>What's New:</B></A><br>
</FONT>
What's happening at the White <nobr>House - </nobr><br>
<font size=2><b>
<!-- New Begin -->
<a href="/WH/New/html/19981104-12244.html">Remarks Of The President
Regarding Social Security</a>
<BR>
<!-- New End -->
</font>
</b>
</TD>

```

W tym przykładzie element `<FONT size=+1>` zaczyna się w pierwszym elemencie `<TD valign=TOP width=85>`, ale wychodzi poza ten element, aby się skończyć w `<TD valign=TOP width=225>`. Prawidłowe rozwiązanie polega na zamknięciu

elementu `FONT` przed pierwszym znacznikiem zamykającym `</TD>`, a później dodanie kolejnego `<FONT size=+1>` zaraz po otwarciu kolejnego elementu `TD`, jak to pokazano poniżej:

```
<TD valign=TOP width=85>
<FONT size=+1>
<A HREF="/WH/New"><br>
</FONT></TD>
<TD valign=TOP width=225>
<FONT size=+1>
<A HREF="/WH/New"><B>What's New:</B></A><br>
</FONT>
What's happening at the White <nobr>House - </nobr><br>
  <font size=2><b>
<!-- New Begin -->
<a href="/WH/New/html/19981104-12244.html">Remarks Of The President
Regarding Social Security</a>
<BR>
<!-- New End -->
  </font>
</b>
</TD>
```

Wszystkie atrybuty ujmij w cudzysłów

Atrybuty HTML muszą być ujęte w cudzysłów tylko wtedy, gdy zawierają białe znaki. Nic jednak nie zaszkodzi, jeśli będziesz stosował je zawsze. Co więcej, przyda się to w przyszłości, jeśli zdecydujesz się zmieniać wartość atrybutu na coś, co będzie zawierało na przykład spacje. Później łatwo jest zapomnieć o cudzysłowie, szczególnie jeśli jest to na przykład atrybut `ALT` znacznika `<IMG>`, gdyż błędne sformułowanie tego znacznika nie będzie w przeglądarce zbyt widoczne.

Rozważmy na przykład następujący znacznik `<IMG>`:

```
<IMG SRC=cup.gif WIDTH=89 HEIGHT=67 ALT=Cup>
```

Należy go zmienić następująco:

```
<IMG SRC="cup.gif" WIDTH="89" HEIGHT="67" ALT="Cup">
```

Cytuj znaki <, > i &

HTML jest bardziej wyrozumiały niż XML, jeśli chodzi o używanie znaków mniejszości `&` i `&`. Jednak nawet w czystym HTML znaki te mogą sprawić kłopoty, szczególnie jeśli zaraz za nimi występuje jakiś inny znak. Na przykład rozważ adres poczty elektronicznej w takiej postaci, w jakiej kopiowany jest z sekcji `From:` programu Eudora:

```
Elliotte Rusty Harold <elharo@metalab.unc.edu>
```

Po przeanalizowaniu tego przez parser XML otrzymamy:

```
Elliotte Rusty Harold
```

Tak więc sam adres `<elharo@metalab.unc.edu>` zostanie przypadkowo ukryty przez nawiasy kątowe. Za każdym razem, kiedy chcesz umieścić bezpośrednio znak mniejszości lub `&` w HTML, powinieneś używać encji `<` i `&`. Poprawnie zapisany powyższy kod powinien więc wyglądać następująco:

```
Elliotte Rusty Harold &lt;elharo@metalab.unc.edu&gt;
```

Mniejsze jest prawdopodobieństwo, że napotkasz problemy w przypadku znaku większości. Problemy mogą pojawić się tylko wtedy, gdy znak ten pojawi się w nie domkniętym znaczniku. Jednak w dokumencie takie znaczniki mogą się pojawiać, wtedy znajdujący się w pobliżu znak większości może je niepoprawnie zakończyć. Na przykład rozważmy następujący fragment kodu Java:

```
for (int i=0;i<10;i++) {  
    for (int j=20;j>10;j-) {
```

Kod ten prawdopodobnie zostanie zinterpretowany następująco:

```
for (int i=0;i<10;j-) {
```

Jeśli są to tylko dwa takie wiersze w stuliniowym programie, jest duże prawdopodobieństwo, że ten błąd przegapisz. Z drugiej strony, jeśli znak większości zostanie zacytowany, znak mniejszości zakryje całe zakończenie programu i błąd będzie łatwiej wykryć.

Używaj elementu głównego

Elementem głównym w dokumencie HTML powinno być `html`. Większość przeglądarek jednak brak tego elementu wybaczy. Tym niemniej jednak zdecydowanie lepiej użyć jako pierwszego znacznika `<html>` i jako ostatniego `</html>`. Jeśli przed `<html>` lub za `</html>` pojawi się jakiś tekst lub dodatkowe znaczniki, przenieś je do wewnątrz elementu `html`.

Powszechną praktyką jest na przykład pomijanie kończącego `</html>` za dokumentem. Ja zawsze zaczynam pisanie dokumentów HTML od wstawienia obu opisywanych znaczników, nie odkładam tego na koniec, bo mogę zapomnieć.

Do wpisywania znaczników używaj stałej wielkości liter

W HTML wielkość liter nie ma znaczenia, w przeciwieństwie do XML. Zalecam wybrać jedną wielkość liter i już dalej w całym dokumencie się jej trzymać. Zwykle wybieram małe litery, gdyż są one łatwiejsze do wpisywania. Co więcej, W3C podczas ponownego tworzenia specyfikacji HTML jako aplikacji XML użyło takiej właśnie konwencji.

W rozdziale 20. zajmiemy się szczegółowo specyfikacją HTML jako aplikacji XML. Na razie jednak będziemy musieli poczekać z dalszym badaniem, gdyż wymaga to użycia kilku technik XML, które poznasz dopiero później.

Zamykaj puste znaczniki stosując />

Puste znaczniki to przekleństwo dla tych, którzy chcą konwertować HTML na poprawnie sformułowane dokumenty XML. HTML formalnie nie dopuszcza używania składni `<element/>` do opisywania elementów pustych. Możesz bez problemu zmienić `<br>` na `<br/>`, `<hr>` na `<hr/>`, `<img>` na `<img/>` i tak dalej. Jednak zagadką pozostanie, czy używana akurat przeglądarka zechce taki znacznik poprawnie zinterpretować, czy nie.

Nie myl elementów naprawdę pustych, takich jak `<br>`, `<hr>` czy `<img>` z elementami, które mają zawartość, ale często pojawia się jedynie ich znacznik początkowy, jak `<p>`, `<li>`, `<dt>` i `<dd>`.

Rozwiązaniem najprostszym, a przy tym jedynym dopuszczonym przez specyfikację XML, jest zamiana pustych znaczników na pary znacznika otwierający/zamykający bez zawartości. Przeglądarka powinna znacznik końcowy, jako nieznany, po prostu zignorować. Spójrz na następujący przykład:

```
<br></br>
<hr></hr>
<IMG SRC="cup.gif" WIDTH="89" HEIGHT="67" ALT="Cup"></IMG>
```

Wydaje się, że rzecz działa poprawnie, poza jednym, acz znaczącym wyjątkiem: w Netscape 4.5 i poprzednich `</br>` traktowane jest tak samo, jak `<br>`, zatem pojawiają się dwa znaczniki nakazujące zakończenie wiersza, co wizualnie daje wynik podobny do nowego akapitu. Co więcej, Netscape całkowicie ignoruje `<br/>`. Strony wyświetlane w starych przeglądarkach nie mogą zatem używać ani konstrukcji `<br></br>`, ani `<br/>`. W praktyce, w przeglądarkach i w XML działa jedynie

```
<br />
```

Zwróć uwagę na spację między `<br` a `/>`. Tak naprawdę nie wiem, czemu to działa, skoro nie działają wersje bardziej naturalne. Jest to jedyne, co mogę Ci zaproponować, jeśli naprawdę zależy ci na poprawnie sformułowanym HTML.

Używaj tylko encji `&`, `<`, `>`, `'` oraz `"`;

Na wielu stronach użycie jakichkolwiek encji poza wymienionymi w nagłówku jest zbędne. Jednak w HTML 4.0 zdefiniowano więcej encji, w tym:

- ♦ `™` – znak handlowy (™)
- ♦ `©` – symbol ochrony praw autorskich (©)
- ♦ `∞` – symbol nieskończoności (∞)
- ♦ `π` – grecka mała litera pi (π)

Istnieją jeszcze setki innych encji, jednak używanie zbyt wielu z nich uczyni twój dokument źle sformulowanym. Prawdziwym rozwiązaniem tego problemu jest użycie DTD. Użycie DTD do encji omówione zostanie w rozdziale 9n, a na razie podamy kilka rozwiązań tymczasowych.

Najprostsza metoda to pisanie dokumentu za pomocą takiego zestawu znaków, który zawiera wszystkie potrzebne symbole, a następnie podanie tego zestawu w dyrektywie `<META>`. Aby na przykład nakazać użycie do wyświetlania dokumentu zestawu UTF-8 (zestaw ten omówimy w rozdziale 7., zawiera on wszystkie znaki, jakich możesz potrzebować), należy użyć w nagłówku dokumentu (`HEAD`) następującej postaci dyrektywy `META`:

```
<META http-equiv="Content-Type"
      content="text/html; charset=UTF-8">
```

Z drugiej strony, możesz po prostu nakazać swojemu serwerowi sieciowemu generować odpowiedni nagłówek typu, choć zwykle łatwiej jest użyć znacznika `<META>`.

```
Content-Type: text/html; charset=UTF-8
```

Problem w tym wypadku polega na tym, że wiele przeglądarek może nie być w stanie prawidłowo wyświetlać zestawu znaków UTF-8. To samo dotyczy także większości zestawów znaków, które zawierają różne znaki specjalne.

HTML 4.0 obsługuje encje znakowe dokładnie tak samo, jak XML, czyli każdy znak możesz zastąpić ciągiem `&#` i dalej dziesiętnym lub szesnastkowym kodem tego znaku w Unicode, na przykład:

- ♦ `™`; – znak handlowy (™)
- ♦ `©`; – symbol ochrony praw autorskich (©)
- ♦ `∞`; – symbol nieskończoności (∞)
- ♦ `π`; – grecka mała litera pi (π)

HTML 3.2 oficjalnie obsługuje jedynie odwołania do znaków o kodach od 0 do 255 (ISO Latin-1), ale wersja 4.0 i nowsze wersje Netscape Navigatora i Internet Explorera rozpoznają znacznie szerszy zestaw znaków Unicode.

Jeśli naprawdę bardzo zależy ci na poprawnie sformułowanym kodzie XML zgodnym wstecz z HTML, możesz odpowiednie znaki wstawić jako elementy graficzne typu inline (włączane w wiersz), na przykład:

- ♦ `</img>` – znak handlowy (™)
- ♦ `</img>` – symbol ochrony praw autorskich (©)
- ♦ `</img>` – symbol nieskończoności (∞)
- ♦ `</img>` – grecka mała litera pi (π)

Praktycznie takiej metody jednak nie polecam. Poprawność sformułowania nie jest w HTML tak ważna, aby usprawiedliwiać dodatkowe ładowanie i wyświetlanie tego typu obrazków.

Deklaracja XML

Dokumenty HTML nie potrzebują deklaracji XML, mogą jednak ją mieć. Przeglądarki po prostu zignorują nieznane sobie znaczniki. Z ich punktu widzenia poniższy wiersz to po prostu kolejny, nieznanый znacznik:

```
<?xml version="1.0" standalone="yes"?>
```

Jako że przeglądarki nie rozumiejące XML nie rozumieją także znacznika `<?xml?>`, bez dyskusji zignorują go. Przeglądarki z kolei rozumiejące XML taki dokument zinterpretują jako poprawnie sformułowany dokument XML i jako taki będą go traktować.

Niestety, przeglądarki nie w pełni rozumiejące XML mają z taką składnią problemy. W szczególności Internet Explorer 4.0 w wersji dla komputera Mac potraktuje to jako żądanie załadowania pliku, a nie wyświetlenia go (nie dotyczy to Netscape Navigатора ani innych wersji IE). Wobec tego osobiście usunąłem deklarację XML ze swoich stron.

Postępuj zgodnie z zasadami

Nie jest specjalnie trudno pisać poprawnie sformułowane dokumenty XML, zgodne z opisanymi w tym rozdziale zasadami. Jednak przeglądarki XML są znacznie mniej wyrozumiałe niż przeglądarki HTML, więc musisz być uważny.

Jeśli naruszysz zasady poprawnego sformułowania, parsery i przeglądarki XML zgłoszą błąd składniowy. Wobec tego proces pisania kodu XML może być trochę podobny do pisania w jakimś języku programowania: najpierw piszesz, później kompilujesz i jeśli kompilacja się nie powiedzie, sprawdzasz znalezione błędy i poprawiasz je.

W zasadzie jest to proces iteracyjny, w którym przechodzisz przez kolejne cykle edycji i kompilacji, zanim uzyskasz gotowy dokument. Mimo to ręczne pisanie XML jest znacznie prostsze od pisania kodu języka C czy Java, a kiedy nabędziesz nieco praktyki, będziesz otrzymywał naprawdę niewiele błędów i kod XML będziesz w stanie pisać niemalże tak szybko, jak szybko potrafisz pisać na klawiaturze.

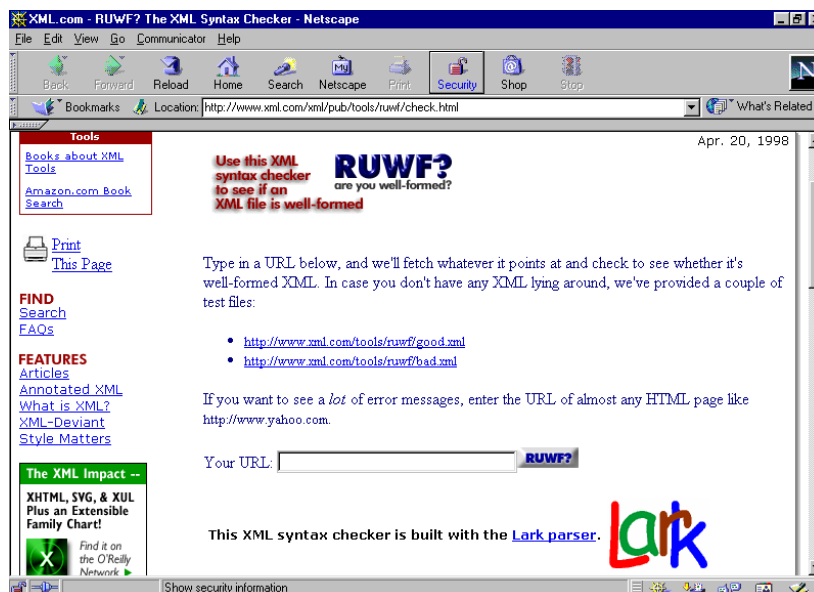
Narzędzia do czyszczenia kodu HTML

Istnieje kilka narzędzi, które pomogą ci oczyścić swoje strony, a najbardziej godnymi uwagi są RUWF z XML.COM i HTML Tidy od Dave'a Raggetta z W3C.

RUWF

Każde narzędzie sprawdzające poprawność sformułowania dokumentów XML może też sprawdzić pod tym samym względem dokumenty HTML. Jednym z najłatwiejszych w użyciu narzędzi jest RUWF z XML.COM. Na rysunku 6.2 pokazano ekran główny tego testera. Po prostu podajesz adres URL strony, którą chcesz sprawdzać, a RUWF zwróci ci stronę z tuzinami komunikatów o błędach.

Rysunek 6.2.
Kontroler
poprawności
sformułowania
RUWF

Oto pierwszy zestaw błędów, jakie RUWF znalazł na stronie domowej Białego Domu. Większość z nich dotyczy błędnie sformułowanego XML, które jednak w HTML jest dopuszczalne (choć nie należy do dobrego stylu programowania). Jednak co najmniej jeden z błędów („Line 55, column 30: Encountered with not start-tag.”) stanowi problem tak dla XML, jak i HTML.

```
Line 28, column 7: Encountered </HEAD> expected </META>
...assumed </META> ...assumed </META> ...assumed </META>
...assumed </META>
Line 36, column 12, character '0': after AttrName= in start-tag
Line 37, column 12, character '0': after AttrName= in start-tag
Line 38, column 12, character '0': after AttrName= in start-tag
Line 40, column 12, character '0': after AttrName= in start-tag
Line 41, column 10, character 'A': after AttrName= in start-tag
Line 42, column 12, character '0': after AttrName= in start-tag
Line 43, column 14: Encountered </CENTER> expected </br>
...assumed </br> ...assumed </br>
Line 51, column 11, character '+': after AttrName= in start-tag
Line 52, column 51, character '0': after AttrName= in start-tag
Line 54, column 57: after &
Line 55, column 30: Encountered </FONT> with not start-tag.
Line 57, column 10, character 'A': after AttrName= in start-tag
Line 59, column 15, character '+': after AttrName= in start-tag
```

HTML Tidy

Kiedy już problemy zidentyfikowałeś, czas je naprawić. Wiele typowych problemów, na przykład wstawianie wartości atrybutów w cudzysłów, można rozwiązać automatycznie. Najwygodniejszym narzędziem do robienia tego jest program HTML Tidy Dave’a Raggetta działający w trybie wiersza poleceń. Tidy to program działający w trybie tekstowym napisany w ANSI C, dzięki czemu można go kompilować i uruchamiać na większości platform, w tym Windows, Unix, BeOS i Mac.

Tidy znajduje się na załączonej płycie CD w katalogu *utilities/tidy*. Załączono binaria dla Windows NT i BeOS, umieszczono także przenośny kod źródłowy na wszystkie platformy. Najnowszą wersję tego programu znajdziesz pod adresem <http://www.w3.org/People/Raggett/tidy/>.

Tidy czyści pliki HTML na kilka sposobów, z których nie wszystkie zgodne są z zasadami poprawności XML. Taka naprawę domyślnie Tidy usuwa wszystkie zbędne dla HTML (ale nie dla XML) znaczniki końcowe, jak `</LI>`, robi też szereg innych rzeczy, które psują poprawność sformułowania. Możesz jednak użyć przełącznika `-asxml` nakazującego dawać wyniki w postaci poprawnie sformułowanego XML. Aby na przykład przerobić plik *index.html* na poprawnie sformułowany XML, w oknie poleceń DOS wpisz:

```
C:\> tidy -m -asxml index.html
```

Flaga `-m` nakazuje robić konwersję przetwarzanego pliku. Flaga `-asxml` nakazuje dać wyniki zgodne ze standardem języka XML.

Podsumowanie

W tym rozdziale dowiedziałeś się, jak tworzyć poprawnie sformułowane XML. W szczególności dowiedziałeś się, że:

- ♦ Dokumenty XML to ciągi znaków spełniające pewne kryteria poprawności sformułowania.
- ♦ Tekst dokumentów XML dzieli się na dane znakowe i znaczniki.
- ♦ Komentarze pozwalają dokumentować kod. Możesz też użyć komentarzy do czasowego wyłączenia pewnych, jeszcze nie gotowych sekcji dokumentu.
- ♦ Użycie encji pozwala ci wstawić do dokumentu takie znaki, jak `<`, `>`, `&`, `"` i `'`.
- ♦ Sekcje CDATA są użyteczne do wstawiania tekstu zawierającego mnóstwo znaków `<`, `>` i `&`.
- ♦ Znacznik to wszystko, co zaczyna się od `<` i kończy `>`, a nie znajduje się w sekcji CDATA.
- ♦ Znaczniki początkowe i znaczniki elementów pustych mogą zawierać atrybuty, które opisują elementy.
- ♦ Dokumenty HTML mogą także być poprawnie sformułowane, wymaga to jednak dodatkowej pracy.

W następnym rozdziale zajmiemy się pisaniem XML w językach innych niż angielski, takich jak na przykład arabski, chiński i grecki.